

STORTINGET

Innst. 505 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:193 S (2024–2025)

**Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om
et folkepanel for å vurdere EU-medlemskap**

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen etablere et folkepanel med mandat til å vurdere Norges forhold til EU og komme med anbefalinger om fremtidig tilknytning, herunder muligheten for fullt medlemskap. Folkepanelets arbeid skal ikke være til hinder for å starte forhandlinger med EU, og dersom det igangsettes forhandlinger om norsk medlemskap i EU, skal folkepanelet løpende gi sine råd i forbindelse med disse forhandlingene.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at et folkepanel etablert for å vurdere EU-medlemskap, består av et representativt utvalg av norske borgere, trukket tilfeldig med vekt på geografisk, demografisk og sosial balanse. Deltagerne skal kompenseres slik at de ikke taper økonomisk på å delta.
3. Stortinget ber regjeringen sikre at et folkepanel etablert for å vurdere EU-medlemskap, får tilgang til balansert og forskningsbasert informasjon fra ulike perspektiver, inkludert innledninger fra både tilhengere og motstandere av EU-medlemskap, samt fra fagfolk innen relevante områder.
4. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at et fol-

kepanel etablert for å vurdere EU-medlemskap, har tilstrekkelig tid og ressurser til å diskutere temaet grundig, med mulighet for arbeid i grupper og plenum, samt veiledning fra fasilitatorer.

5. Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet til et folkepanel etablert for å vurdere EU-medlemskap, er transparent, med åpen tilgang til møteplaner, bakgrunnsmateriale og ekspertinnlegg, slik at offentligheten kan følge prosessen.
6. Stortinget ber regjeringen sikre at folkepanelet utarbeider en offentlig sluttrapport som sammenfatter funn, vurderinger og anbefalinger knyttet til Norges tilknytning til EU.
7. Stortinget ber regjeringen sørge for at prosessen med et folkepanel etablert for å vurdere EU-medlemskap, evalueres i etterkant av et uavhengig forskningsmiljø, med tanke på legitimitet, læringsutbytte og overføringsverdi til andre komplekse samfunnsspørsmål.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Even Eriksen, Nils-Ole Foshaug, Steinar Krogstad og Agnes Nærland Viljugrein, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schie Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune, Ola Borten Moe og Trygve

Slagsvold Vedum, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å etablere et folkepanel med mandat til å vurdere Norges forhold til EU og komme med anbefalinger om fremtidig tilknytning, herunder muligheten for fullt medlemskap.

Komiteen slutter seg til utenriksministerens vurdering om at det er viktig med en mest mulig opplyst og kunnskapsbasert debatt om Norges forhold til EU.

Komiteen registrerer at utenriksministerens standpunkt er at en ny medlemskapsdebatt vil skape splid i en tid hvor vi trenger samhold, og at tiden derfor ikke er moden for dette, men at regjeringen vil fortsette å basere sin europapolitikk på EØS-avtalen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremhever at Norges forhold til EU og europeisk samarbeid er viktigere enn noen gang. Norges tilknytningsform har stor og økende tverrpolitisk oppslutning. Disse medlemmer deler forslagsstillernes syn om at det er viktig med en mest mulig opplyst og kunnskapsbasert debatt om europeisk samarbeid, særlig i en tid hvor mange EU-initiativ vil berøre Norge uavhengig av EØS-relevans, som EUs langtidsbudsjett, revisjon av EUs beslutningssystem og programarbeidet, for å nevne noe.

Komiteens medlemmer fra Høyre er for norsk medlemskap i EU og vil jobbe aktivt for å oppnå dette. Det er disse medlemmers syn at både politiske partier, næringsliv og sivilt samfunn må bidra til en faktabasert debatt om norsk EU-medlemskap.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til utenriksministerens svarbrev datert 29. april 2025, der det står:

«Jeg mener imidlertid ikke at tiden er moden for en ny medlemskapsdebatt, som et folkepanel er ment å være en del av. En medlemskapsdebatt nå vil med stor sannsynlighet føre til mer splid i en tid hvor vi trenger samhold.»

Disse medlemmer viser også til merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet i denne sak. Dette bærer likhet med uttalelser fra Stortingets talerstol av statsråd Jan Balstad (Arbeiderpartiet) 26. april 1989 under sak 1 – Redegjørelse om EFTA/EF av handelsministeren:

«Regjeringens målsetting om å føre en Europa-politikk innenfor rammene av dagens tilknytningsform til EF, ligger fast. En opprivende debatt om et ja eller nei til norsk medlemskap i EF ville legge betydelige hindringer i veien for det praktiske arbeidet vi må gjennomføre. En slik strid ville i dag føre til at vi brukte tid og krefter på å bekjempe hverandres standpunkter. Da ville vi alle lett kunne ende som tapere i den utvikling som nå skjer rundt oss i Vest-Europa.»

Disse medlemmer minner om at Arbeiderpartiets landsmøte i 1992 vedtok at Norge skulle søke EU-medlemskap, og at en ren Arbeiderparti-regjering startet en EU-medlemskapsprosess samme år. Disse medlemmer minner om at Arbeiderpartiet med henvisning til EU-spørsmålet går til valg i 2025 på følgende:

«Dersom et medlemskaps spørsmål skulle bli aktuelt, skal det være gjenstand for ny landsmøtebehandling i Arbeiderpartiet.»

Medlemen i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti meiner det er ønskeleg med meir offentleg debatt om EU og om Noreg si tilknytning til EU. EØS-avtalens negative sider, der Noreg importerer høg-repolitikk og gir frå seg suverenitet og handlingsrom, fortener større merksemd. Samtidig bør også kunnskapen aukast om kva eit EU-medlemskap ville innebera, med endå større suverenitetsavståing og svekking av innbyggjarane si moglegheit til å påverka samfunnsutviklinga. Å organisera den offentlege debatten gjennom eit folkepanel med eit detaljert mandat slik forslagsstilarane føreslår, framstår derimot som ei unødvendig byråkratisering og innsnevring av ordskiftet. Denne medlemen viser til at det finst demokratiske medlemsorganisasjonar både for og mot EU, og at Stortinget heller kan auka støtta til desse organisasjonane framfor å detaljstyra det offentlege ordskiftet.

Komiteens medlem fra Rødt er ikke enig i utenriksministerens vurdering av at tiden ikke er moden for en debatt om norsk medlemskap i EU. Tvert imot fortjener den stadig mer myndighetsoverførende, omsegripende tilknytningsformen Norge per i dag har med EU, å bli behørig diskutert, herunder om medlemskap i unionen vil gjøre situasjonen bedre eller verre. Dette medlem mener situasjonen ville blitt verre, i form av mindre råderett over eget arbeidsliv, naturressurser og fellesskapsgoder, uten at fordelene som anføres for medlemskap, har vist seg å ha materiell betydning for Norges del. Dette medlem ser også med bekymring på ytre høyres frammarsj i EU. Dette medlem ønsker derfor at Norge skal erstatte EØS-avtalen med en balansert handelsavtale i stedet for å søke medlemskap i EU.

Dette medlem viser til at debattens betydning tilsier at så mange som mulig bør delta, uten innsnevring av offentligheten, og støtter derfor ikke forslaget

om folkepaneler. Dette medlem mener en bred og demokratisk debatt ivaretas best gjennom at spørsmålet – enten det er å erstatte EØS-avtalen eller søke medlemskap i EU – blir gjenstand for rådgivende folkeavstemning. Dette medlem viser til at det per i dag ikke eksisterer noen fast mekanisme for eller plikt til å avholde slike folkeavstemninger, og at dette foreslås innført i Grunnlovsforslag 17 (2023–2024) om rådgivende folkeavstemninger.

Komiteens medlem fra Venstre mener at i en tid med ekstremt store endringer i Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske omgivelser er det nødvendig å tenke nytt om hvordan vi ivaretar Norges interesser på en best mulig måte. På den bakgrunn mener dette medlem at det er nødvendig med en debatt om hvorvidt Norge burde bli medlem av EU. Dette medlem er bekymret over at debatten om EU-medlemskap for Norge fort kan bli polarisert. Dette kan igjen være uheldig i et demokratisk perspektiv, fordi folk kan vegre seg for å delta i debatten. Dette medlem mener derfor det er viktig å skape gode debattarenaer for diskusjon om Norges tilknytning til EU. På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere et folkepanel med mandat til å vurdere Norges forhold til EU og komme med anbefalinger om fremtidig tilknytning, herunder muligheten for fullt medlemskap.»

Dette medlem legger til grunn at en slik etablering følger velprøvde metoder og den til enhver tid gjeldende beste praksis for å sikre utvalgets representativitet, tilgang til forskningsbasert informasjon, nødvendige ressurser med mer.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere et folkepanel med mandat til å vurdere Norges forhold til EU og komme med anbefalinger om fremtidig tilknytning, herunder muligheten for fullt medlemskap.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:193 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om et folkepanel for å vurdere EU-medlemskap – vedtas ikke.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 27. mai 2025

Ine Eriksen Søreide

leder

Bjørnar Moxnes

ordfører

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/Ine Eriksen Søreide

Oslo, 29. april 2025

Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:193 S (2024-2025) – representantforslag fra representantene Hansen og Heiberg (MDG) om et folkepanel for å vurdere EU-medlemskap

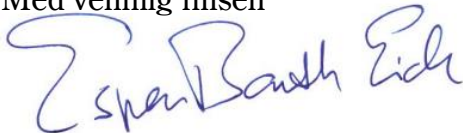
Jeg viser til forslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg, hvor de ber regjeringen etablere et folkepanel med mandat til å vurdere Norges forhold til EU og komme med anbefalinger om fremtidig tilknytning, herunder muligheten for fullt medlemskap.

I likhet med forslagstillerne mener jeg at vårt forhold til EU og europeisk samarbeid er viktigere enn noen gang. Jeg deler også representantenes syn om at det er viktig med en mest mulig opplyst og kunnskapsbasert debatt om Norges forhold til EU. Jeg mener imidlertid ikke at tiden er moden for en ny medlemskapsdebatt, som et folkepanel er ment å være en del av.

En medlemskapsdebatt nå vil med stor sannsynlighet føre til mer splid i en tid hvor vi trenger samhold. Regjeringen vil derfor fortsette å basere sin europapolitikk på EØS-avtalen. Den sikrer full deltakelse i det indre marked og har også vist seg viktig for å få innpass i samarbeid med EU på andre sentrale områder for Norge.

EØS-avtalen har stor og økende tverrpolitisk oppslutning. Det er gledelig, og det ønsker denne regjeringen å bidra til å bevare.

Med vennlig hilsen

Espen Barth Eide